

OVIDIU

PRIMA

REVISTA LITERARA DOBROGEANA

APARE BI-LUNAR

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA
CERCUL LITERAR „OVIDIU”
CONSTANȚA

Sumariul No. 3

Historicul cercetărilor de până acum asupra Monumentului triumfal de la Adam-Klissi, *Grigorie G. Tocilescu* — Poetul militar Theodor Serbănescu, *Lt. M. D. Ionescu* — Mane, Techel, Fares, *Istoriograf* — Tăcere, *Alex. Simionescu* Dr. în drept. — Ce mai conaori (versuri) *P. Vulcan* — Gheorghe Cârjan în Macedonia, *P. Vulcan* — Din Geografia Dobrogei: „Dunarea” (Istorie și tradițiuni) *Lt. M. D. Ionescu* — Genesa și fașele Cercului literar „Ovidiu”, *P. Vulcan* — Scrișori însemnate, * — Apel către țara, *C. L. O.* — Cronica revistei „Ovidiu”, *Redacție*.

CONSTANȚA

TIPOGRAFIA „AURORA” ILIE M. BRIGORIU & Co.
1898

CRONICA REVISTEI „OVIDIU“

APEL

Catre toți Români din Dobrogea și din Țară

Cronicarul Miron Costin dice: «Omul este al vremii, și nici de cum vremea omului».

Incepem cu eugetarea distinsului cronicar român, pentru a arăta fiilor acestei țări că **Vremea** a fost aceea, care ni s'a impus de a fonda și pentru Dobrogea o Instituțiune culturală, al cărei scop nu ne vom opri a 'l menționa pe scurt în aceste rânduri — **Apel** — către toți fii țerei, cari răvnese ca românismul să păsească sub glorioasa Domnie a M. S. Regelui Carol I, acolo, unde a fost menit de destiin să ajungă reprezentantul latinității în Orient. Cu deosebire noi aceștia, cari ne a aședat destinu la frontiera cea mai însemnată a țerei, despre Marea Neagră, suntem datorii a conluera, în limitele puterilor noastre pentru ferișirea acestei țeri.

Scopul Instituțiunei culturale, care poartă numele de Cercul literar «Ovidiu», este:

De a ridica nivelul cultural în orașul Constanța ca și în totă Dobrogea, prin: alcătuirea unei **Bibliotecii Universale** care, ființează deja și pentru a cărei mărire apelăm la toți fiii acestei țeri de a contribui cu *obolul lor* fie în bani, fie în cărți donate — *biblioteca* fiind a Națiunei întregi, de la isvórele căreia se vor putea adăpa toți cei prezenți și viitori.

Pentru acest motiv, însemnat, nu ne indoim că apelul nostru va găsi un ecoș sincer în inimile tuturor și ni se va da concursul călduros pentru aducerea la îndeplinirea acestei mărețe opere.

Al douilea, prin ținere de conferințe, cu intrare liberă spre a se adăpa de cunoscințele necesare și folositoare și cei

cari n'au avut fericierea să fie în contract zilnic cu știința.

Al treilea, să, putem cu timpul să punem bazele unei școli de adulți, unde să invete multe lucruri folositoare vieții lor practice și cei în vârstă.

Și în fine prin înființarea și la noi a unui organ literar prin mijlocul căruia să putem răspândi cultura în toate stratele societăței; prin cultivarea artelor frumoșe cum și de a se veni într'ajutor, școlarilor săraci dar silitori, cu haine, cărți etc.

Aceste proiecte, frați români, ne-au determinat să intrăm în luptă, căci este frumos lucru a lupta și a muri, zice poetul, pentru a țării propășire.

Consiliul permanent:

Președinte, **Petru Vulcan**

Vice-președinti { *Colonel Dr. G. Bălăceanu*
{ *Al. Caranfil*

Secretari { *Jean N. Fallon*
{ *C. P. Demetrescu*

Bibliotecari { *D. Simionescu*
{ *C. Stoianovici*

Comitetul de Control { *St. Simionescu*
{ *N. Badea*
{ *G. Grigoriu*

Casier, **I. ANDREESCU**

Membri:

G. Șerbănescu, Căpitan N. Marinescu, Ilie Grigoriu, N. Costin, I. Micșă, M. B. Parseghean, M. Voiculescu, C. Dan, A. Cismigiu, C. Teodorescu.

Membrii fondatori activi:

D-na Zoe D. Sturdza, Colonel Dr. G. Bălăceanu, Petru Vulcan, A. Caranfil, Căpitan I. Creangă, G. P. Pethen, D-șora Eufrosina I. Moșoi, D-șora Elena Simionescu, I. Andreescu, St. Simionescu, I. Carăpetru, V. Miteanu, Jean N. Fallon, C. Stoianovici, D. Simionescu, Căpitan N. Marinescu, G. Șerbănescu, N. Costin, Ilie Grigoriu, D. Nicolaescu, M. Voiculescu, A. Cismigiu, M. B. Parseghean, S. Micșă, C. Dan, T. Teodorescu, C. P. Demetrescu, G. Grigoriu, I. Petruan, D. Tak scu, M. Dimcea, G. Ștefanu, G. Pallade, N. Galidof, A. Măloleiu, G. Marinescu, Gh. Mănura, M. Mama, T. Mănura, Em. Mănu, N. H. Ciurcu, V. Stătuțescu, I. Marinescu, I. Pislaru, M. Iofescu, A. Diamandopol, C. Marian, Ioan Enculescu, G. Stănescu, I. C. Vodislav, C. Radoi.

OVIDIU

PRIMA REVISTA LITERARA DOBROGEANA

MONUMENTUL TRIUMFAL DE LA ADAM-KLISSI

II

Istoricul cercetărilor de până acum asupra monumentului triumfal de la Adam-Klissi

A. Cercetările până în a. 1880.

(Urmare)

Cea d'întîiu scriere ce avem asupra monumentului, se datorește unei misiuni de 4 ofițeri prusieni, pe cari Sultanul Mahmud II îl ceruse de la regele Friederich Wilhelm III, ca să introducă reformele necesare în organizația militară a Turciei¹⁾. Misiunea era compusă din căpitanul de geniu Henrich de Mühlbach și din 3 căpitani de stat-major: Friederich Leopold Fischer, Carol baron de Vincke-Olbendorf și Generalul-Feldmarșal de mai târziu contele Helmuth de Moltke. Prima însărcinare, ce aceștia primiră în Constantinopole, fu de a se duce în Bulgaria ca să examineze fortificațiunile Balcanilor și Dunărei; în această călătorie, făcută în toamna anului 1837, ei își întinseră cercetările și asupra antichităților militare ale Dobrogei. Însoțiți de mușirul de la Silistra, Sayd Pașa, ei veniră de la Ruseciuk la Rasova, unde fură găzduiți de mușir la o pro-

prietate a sa. De aci plecară călare în ziua de 23 Octombrie la Mahmud-chiio trecend prin Adam-Klissi, iar a doua zi se duseră la bălțile Carasului în valea Cerna-voda-Constanța. Moltke și Fischer Juară apoi drumul în josul Dunării prin Hârșova la Tulcea și de aci prin Baba-dagh la mare, la Constanța-Tomi;²⁾ pe

2). D-l de Mühlbach a fost cel d'întîiu care a recunoscut, după două inscripțiuni descoperite și copiate de dînsul, că Tomi este Constanța de astăzi; inscripțiunile au fost publicate mai târziu de alții (C. I. L. III, 765; 770), Comp. Reinhold Wagner, Moltke und Mühlbach, p. 47, nota I — Părerea d-lui A. Papadopoulos Vretos, La «Bulgarie ancienne et moderne, St. Pétersbourg 1856», că Tomi ar fi fost la Anadolchioi, este greșită, de oare ce satul acesta nu se află situat la mare, ci lângă lacul de apă dulce Südgöl, și nu are nici o ruină antică; din contră toate inscripțiunile vechi grece și romane, monete, sculpturi, etc. s'au găsit și continu se descoperă în coprinsul orașului de adîi Constanța, care e semănat numai de ruinele edificiilor și de mormintele anticului Tomi. D-nii Ch. Robert, Note «sur des débris antiques recueillis en 1855 a Kustendjé», Metz 1862, p. 4; Jules Michel, «Les travaux de défense des Romains dans la Dobroudcha, Memoires des antiquaires de France, XXV p. 219—220»; Ern. Desjardins, «Lettre a M. Henzen sur quelques inscriptions inédites de Valachie et de Bulgarie»; «Annali dell'istituto, 1868, p. 271; G. Perrot: «Mémoires d'archéologie, d'épigraphie et d'histoire, Paris 1875, p. 182» și N. C. Soutzo, «Coup d'œil sur les monuments antiques de la Dobroudja, Revue Archéologique 1881, XLII, p. 287 și urm. s'au pronunțat cu drept cuvânt pentru identitatea Constanței cu Tomis. D-l Th. Mommsen se declarase mai întîiu (C. I. L. III, p. 144) pentru Anadolchioi, dar a renunțat în urmă (p. 997), după ce a fost făcut atent de către d. H. Kiepert. O părere de curend emisă (Chroniques d'orient, Paris 1891, par Salem. Reinach), că ar fi existat două orașe Tomis, la distanță de 14 kilom. unul de altul, și anume: orașul cel mai vechiu, colonia Miletului, la Canara, iar orașul roman la Constanța

1). Informațiuni mai amănunțite ne dau: Reinhold Wagner, Moltke und Mühlbach, zusammen unter dem Halbmonde 2873—1839, Berlin 1893, p. 14 și urm. von Leszczynski, Gesammelte Schriften und Denkwürdigkeiten des General-Feldmarschalls Grafen Helmuth von Moltke, V, p. 140 și urm. Gustav Hirschfeld, Helmuth von Moltke Briefe über Zustände und Regebenheiten in der Türkei aus den Jahren 1835—1839, ed. 6 p. LXXII.

când Vincke și Mülbach rămăseră ca să ridice planul acelei văi în vederea proiectului mult discutat atunci de a se deschide printr'insa un canal, care să pună Dunărea în legătură directă și mai scurtă cu marea.

Nivelmentul a arătat însă greutatea, chiar imposibilitatea executării unui asemenea proiect, precum și netemeinicia ipotezei unor geografi, că Dunărea s'ar fi vărsat odinioară în mare prin valea Cerna-voda-Constanța. Cu aceiași ocaziune numiții ofițeri făcură și descrierea tehnică a valurilor lui Traian, ce trec d'alungul văieii pe marginea sudică a ei. Despre aceste studii făcute în comun există două relațiuni, a lui Vincke și a lui Moltke. Vincke publică³⁾ la 1840 rezultatele cercetărilor asupra văii Carasu și a valurilor lui Traian, ca explicațiune la planurile și schițele topografice ce însoțeau lucrarea sa. Cu această ocaziune el observă: «Amintim încă aci despre o ruină curiosă, din acea regiune, care, pe cât noi știm, nici un călător n'a menționat'o. Trei ore spre miază-zi de Rasova și patru ore de la Mahmud-kioi... se înalță pre un tâpșan deschis, înconjurată de puțin tufiș, o nămilă de zidărie rotunjită, acum în formă de cupolă, având vre-o 40 piciorie în înălțime, și 100 pași în circuit. Ea constă astă-zi încă numai dintr'o parte compactă, foarte solidă, masă de bucăți mici de piatră, mestecate cu var, fără vre-o piatră tăiată, fără vre-o urmă de intrare, așa că s'ar putea crede, că zidăria este cu totul masivă. S'a făcut încercări de a se pătrunde în interiorul ei prin partea superioară, dar ele n'au isbutit; se află numai o

gaură spartă în adâncime de 10 piciorie. Acolo s'a mai găsit încă și câte-va pietre tăiate. Este învederat însă, că mai înainte totă masa aceea fusese îmbrăcată cu pietre tăiate, că avusese probabil formă octogonă și că în cursul timpului mânilor barbarilor o despoiară de vestimentul ei exterior; căci nu numai prin cimitirile din vecinătate care indică sate turcești dispărute, se găsesc o mulțime de pietre, luate: colone, architrave, capituluri etc., care, după spusa locuitorilor, sunt luate de la acest monument, — dar încă la picioriele lui se află basoreliefuri sfărimate care în mare parte sunt stricate de vremuri și nu denotă vre-un grad înalt de artă. Acest monument a fost probabil vre-un mausoleu, pôte al unui împărat, pôte chiar al constructorului valurilor lui Traian. Despre vre-o inscripțiune niciăierea nu este urmă. Cam vre-o jumătate de ceas la sud-vest de acest monument al anticității, într'o vale unde mai multe râpi se întâlnesc, se află ruinele unui vechiu oraș, din care se pôte foarte bine recunoște jur împrejur temeliele zidului cetății. În partea sud-ostică mai stă încă în piciorie o parte din ziduri cu câte-va bolti, dar și aci e numai o masă brută de zid, de la care toate pietrele tăiate sunt luate». O schiță deslușește situațiunea orașului față de monument și ne dă vederea interiorului unui turn, pe care însă Vincke l'a luat drept o pörtă a cetății. Moltke scrie apröpe aceleași lucruri, deși mai pe scurt, într'o epistolă din Varna cu data de 2 Noembrie 1837, care figurază în celebra sa operă asupra Turciei apărută în anul 1841⁴⁾.

«De asemenea spre Dunăre, două ore și jumătate, de Rasova, găsirăm o ruină

de astă-zi, nu se reazămă pe nici o dovadă serioasă.

3). Von Vincke, Das Karassu-Thal zwischen der Donau unterhalb Rassowa und dem schwarzen Meere bei Küstendschi, in Monats-berichte über die Verhandlungen der Gesellschaft für Erkunde zu Berlin, I. Jahrgang, Berlin 1840, p. 189—186.

4). Helmuth von Moltke, Briefe über Zustände und Begebenheiten in der Türkei aus den Jahren 1835—1839, 6. Aufl., eingeleitet und mit Anmerkungen von Gustav Hirschfeld, Berlin 1893, p. 173 și urm.

vrednică de însemnat; Turcii o numesc Adam-Klissi, sau biserica lui Adam.

Este o construcțiune solidă de piatră burdușită în chip de cupolă; înainte ea a fost îmbrăcată cu reliefuri și cu olane, ale căror resturi zac acum împrăștiate pe o mare distanță jur în prejur. Două diferite încercări s'au făcut de a se pătrunde în interiorul acestei tari clădiri; dar amândouă au fost în deșert; un fel de galerie s'a săpat până sub temelii cu prețul a mari osteneți, fără a da peste ceva. Ruina, în starea sa actuală, presintă pe din afară, aspectul numai al unei namile de pietre nelucrate amestecate cu mortariu tot așa de tare ca și piatra; în mijlocul însă a acestei mase, se află un fel de miez compus din mari pietrăie regulat tăiate. Probabil totul este monumentul funerar al unui general roman. Isbitor în această relațiune este faptul că Molteke cunoște două încercări de a se pătrunde în interior, dar când vine să le descrie, vorbește numai de săpătura verticală de d'asupra, pe care o designă în mod impropriu cu numele de «galerie» (stallen). În toamna anului 1856 medicul și naturalistul C. W. Wutzer (1789—1863) profesor de chirurgie la universitatea din Bonn, întreprinzând o călătorie în Turcia, avu ocaziune să viziteze și Adam-Klissi, venind spre sud. Fără să cunoască cele scrise de Moltke sau de Vincke, dinșul ne dă o descriere amănunțită,⁵⁾ nu însă tot așa de precisă și de exactă ca a ofițerilor, asupra monumentului nostru. El luă materialul de construcție drept marmură, ba i se păru chiar, că descoperi prin împrejurimile edificiului urme prospete de arderea marmorei, pentru a se face var dintr'însa. În partea de răsărit el găsi risipite prin tufiș 25—30 «plăci de marmoră» care «tote aveau un diame-

tru gros de 3—4 degete» pe când «în partea apusénă despre drum și care probabil a trebuit să porțe inscripțiunea» nu se mai vedea nimic din lespețile de marmoră. Wutzer, deși observă că ornamentul în formă de viță al unei bucăți din frisă îi amintește ceia-ce văduse în Roma la construcțiunile antice, totuși crede, că edificiul ca monument a stat în ore și care legătură cu expedițiunea Persilor sub Darius. În consecință el nu esită a recunoște în ornamentul linear geometric de pe numărósele bucăți din parapetele crenelurilor aflătoare prin prejur, nimic mai mult de cât semne dintr'un alfabet vechiu oriental încă necunoscut. Cât pentru presupusa destinație originară a edificiului, el nu avu greutatea ca s'o pună în acord cu cele ce i spuseseră un bătrîn bulgar din Rasova, căruia nu i lipsea darul beții: cum că adică până la începutul acestui secol, pe platforma superióră a monumentului era un isvor de apă, care se scurgea dintr'un vas de marmoră în forma unui sicriu. Este adevărat că Wutzer se grăbește să adauge că pomenitul vas de marmoră a dispărut și că nici urmă de vre-o scursóre de apă nu se mai observă.

Pe metopa No. 37 el vădu un car de răsboiu cu chipuri înfricoșătoare: un șarpe ce se înalță în sus, capetele a două animale, câine, lup, hyenă, cerber, etc. Mai deslușit vorbește despre o bucată din reliefurile cu arme, pe care se represintă un arc și o tolbă cu săgeți. Din contră, descrierea ce face la 2 metópe este așa de confusă, în cât nu știm sigur despre care anume este vorba: de cele ce sunt în ființă, sau de altele, care póte s'or fi pierdut de atunci încoace.

De aceia reproducem acea descriere, deși ipotesa a doua nu este nici de cum probabilă: «o altă placă ne arată două figurí omenestí în bas-relief, de vre-o 3 picióre înălțime, din care una, ceva mai

5) C. W. Wutzer, Reise in den Orient Europas und einen Theil Westasiens, Elbelfeld 1860, vol. I, p. 254—259.

mare, pare a fi bărbătească; cea-l-altă, puțin mai mică, femeiască, precum acesta rezultă în deosebi din conformațiunea pieptului la figura din urmă.

Din nenorocire însă amândouă așa de mult s'au stricat de dintele timpului, în cât aproape nu se mai cunosc; totuși, la figura cea mai mică se poate foarte bine constata, că dînsa poartă niște nădragi largi, lungi până la glesne și cu multe cute în curmeziș și piediș. Este curios că peste nădragii nu vine nici o tunică. Trăsurile obrazului ei s'au stricat, totuși se poate distinge pe cap urmele unui larg conciu. Figura mai mare poartă o tunică lungă, până aproape de genunchi. Genunchii și pulpele sunt góle. Picioarele ambelor figuri, ca și încălțămîntea lor, nu se mai pot recunoște. Capul figurei celei mai mari, fiind foarte stricat, nu e cu putință de a se ști dacă persóna a avut sau nu barbă; pe cap nu purta nimic sau dacă purta, era ceva mic de tot. La figura femeiască se mai observă pe lângă acesta o linie, de acemenea foarte ștersă, ce merge d'acurmezișul și pare a fi împreunat partea dréptă a gâtului cu bărbia». Probabil este vorba de meoapa No. 18.

(Va urma)

GRIGORIE G. TOCILESCU

POETUL MILITAR

Colonelul THEODOR ȘERBĂNESCU

Sunt mulți și de diferite grade mili-tării, cari s'au ilustrat în literatura noastră.

D'asupra operilor, regretatului cântător al ruinelor Têrgoviștei — sub-locotenentul Vasile Cârlova; autodidacticului — după cum cu drept cuvânt îl numește D. T. Maiorescu — generalul Mihail Cerkez; Trubadurului cântecelor eroice — Căpitanul Ion Nenișescu — dra-

maturgului — eram să ȕic singurul dramaturg — dar nu trebuie neglijat d. I. L. Carageale — Colonelul Bengescu Dabija; decepționatului poet-maior N. Schelleti; anacreonticulul Căpitan Georgescu; egoistului Scrob și veselului Anastasiu, poesia colonelului — în retragere a cum — d. Theodor Șerbănescu, plutește într'o atmosferă de primă-vară.

El este poetul, care a dat adăpost muzelor în templul lui Marte.

Se ȕice, că cercetând în archiva vieții unui artist, ne putem da sémă de felul lui de a fi și eugeta; ne greșit, că această teorie are o bună parte de adevăr.

Din biografia poetului ce ne preocupă, despre care puțin din antologiștii noștri au scris, n'am putut culege de cât foarte puține note.

Poetul Theodor Șerbănescu, născut în Tecuci la 1839, a fost colonel în armată, din care s'a retras mai acum câțiva ani.

Încă de tînăr, a publicat în «Albina Pindului», primele sale încercări destul de bine reușite.

A figurat printre cei d'intîi scriitori la «Convorbiri literare» în 1867 — «Junimea» pe atunci și a avut onórea de a colabora alături cu cei mai mari scriitori ai literaturii noastre: Alexandri, Eminescu, T. Maiorescu, etc. scriitori, cari au ridicat acea revistă la cel mai mare merit literar românesc.

Tóte poeziile — în număr de vre-o 30 — poetul T. Șerbănescu le-a adunat și publicat, într'un volum, care, grație coprinsului, s'a epuizat foarte repede.

E de regretat că nu s'a mai retipărit acel volum, și cum nici o încercare în sensul acesta nu s'a mai făcut, poetul ar fi fost lăsat uitărei, sau trecerea drept un poet de rînd, dacă d. T. Maiorescu, nu l'ar fi schițat în câte-va trăsuri bine meritate.

Tótă activitatea literară a poetului Teodor Șerbănescu se resumă în 30 poezi, tóte însă sunt scrise într'o ro-

mănescă corectă ca limbă, din toate se exală parfumul primă-verei, ca fond și formă.

D. Theodor Șerbănescu este poetul liric prin excelență, poetul amorului, poetul tinerilor.

Cine nu și reamintește de poezia «Sărutarea» în care muzica de Cavadia se acomodează așa de bine cu simțirea poetului?

Fiind de un lirism fermecător, îmi permit a o reîmprospăta în mintea cetitorilor:

Ah! te-am sărutat odată
Cu atât amor și foc,
În cât luna fermecată
Privind, s'a oprit în loc!

Iar când ale noastre buze,
Tremurând s'au deslipit,
Pasărea cântă în frunze,
Sorele ardea cumplit.

Acum, însă nu stiu bine,
Dacă al nostru sărutat,
Aprins de simțiri divine,
Până la zina a durat.

Sau că l'astă sărutare,
De iubire și de foc,
Luna s'a schimbat în soare,
Aprinzându-se pe loc!

Figurază între «probele de frumoșe poezii» traduse în limba germană de poeta regină Carmen Sylva și publicate de D-na Kremnitz în «Literarische Beilage der Montags-Revue» din 21 Martie 1881.

Ca frumusețe de stil și ca corectitudine de limbă, a fost apreciat de d. T. Maiorescu, întemeietorul criticii noastre literare.

Recunoscut ca frumusețe de limbă el (poetul) împreună cu d-șora Cugler — pe atunci, d-na Burlă și în urmă d-na Poni — acum, în învălmășagul acela de intenții politice, afectări sentimentale, introducere de barbarisme, mi amintesc

cu plăcere de poeziile d-lui Teodor Șerbănescu.

Și în altă parte:

«Este o fericire pentru literatura noastră, că în sfera de idei în care se mișcă, d. T. Șerbănescu, arată o natură mai alasă, simțiri simple dar neafectate și produc cititorului acea impresie senină, care este binefacerea artelor frumoșe». Încă un merit de o necontestată valoare, acela de a se feri de imitații, pune pe poetul Teodor Șerbănescu în rangul poetilor creatori și sinceri.

Eminescu a avut acelaș rol influențator asupra tinerei noastre literaturi, și mai ales asupra tinerilor începători, pe care l'a avut Alfred de Musset în Franța și Heinrich Heine în Germania.

Curentul Eminescu, după cum așa de bine îl numește poetul Vlahuță, a atras mai pe toți tinerii începători; de aci acele accente mirolăitoare, acele dureri închipuite, acei poeți cu viermii infipți în carne, denumirea unui pseudo-pesimist, fecund în producții literare de tot felul — pe care nu cred că ai avea curiozitatea să-l cunoșteți.

Între cele mai plăcute produceri ale literaturii noastre, sunt și vor rămâne poeziile d-lui Teodor Șerbănescu.

De la primele încercări ale lui Bolintinenu, cari se deosebesc prin aceeași însușire, nu sunt alte poezii a căror limbă să fi produs auzului aceeași plăcere ca poeziile d-lui T. Șerbănescu.

Intr'o literatură, unde limba poetică este deja formată, meritul aparent al unei versificațiuni elegante, consistă adesea numai în reproducerea credincioasă a formelor de stil obișnuite de autorii recunoscuți.

La noi însă, unde în toate ramurile literare, stilul caută încă a se forma și este încă foarte crud, farmecul limbii într'o poezie, rămâne un merit adevărat și primitiv și acesta este meritul d-lui T. Șerbănescu.

Ca exemplu voi cita două poezii:

LACRIMA

Ah! în ochiul tău cel negru ca o noapte fără lună
Eu o lacrimă am zărit,
Și pe gena ta cea brună
Luncând, ea s'a oprit.

Ce însemnă, copilă jună ca și o simțire nouă,
Acel ud mărgăritar,
Acel grăunte de rouă,
Semnul dorului amar?

Lacrima-î o poezie ce se scrie în tăcere
La tulpina unui dor:
Bătrîn — lacrima-î durere,
Jună — lacrima-î amor.

Tu ce jună ești ca raza ce în faptul zilei luce,
Nu mă mai spune al tău dor;
Lacrima-ți din ochiul îți dulce
E un gingaș trădător.

NORUL

Un nor vine să mă ascundă
A vieții mele stea...
Vântul tremură în frunză,
Ș'amorului în inima mea!

Negrul nor iată păsește
Cătr'a vieții mele stea.
Vântu' n frunză greu mugește
Ș'amorului în inima mea.

Norul dușman crește, crește
Ș'acoperă draga mă stea...
Frunza în vânt se risipește,
Măre' n dor inima mea!

Poeziile d-lui T. Șerbănescu se pot intitula zile de dragoste.

«Unde ești?», «Despărțirea» l'a pus în fruntea celor cari au ridicat poezia noastră, prin așa numitele «cântece de lume».

Idolul poetului este femeia, pe care a cântat-o așa de bine în poeziile sale, apoteozând-o în:

LIPSA

În orizonturi fără fund
Dau liber drum privirii...
Și nevzându-te, m'afund
În lumea 'nchipuirii.

Ș'aici eu însu-mi Dumnezeu
Din doruri arzătoare,
Din razele de curcubeu,
Din mirosul de floare:

Din tainele care 'ntr' amurg
Dau freacă pământului,
Din armoniile ce curg
Din vinele naturii.

Te plăsmuiești din nou, cum ești,
Când ești tu lângă mine
Cu aceleași doruri femeiești
Ce m'au legat de tine:

De la iubita...

Eșeam de la iubita... toate
În jurul meu se învârtteau;
Părea pământul prins în horă
Cu lumile 'n spaț înșirate...
Și pașii mă se împlecician.

Iar lumea cea rău voitore
Cum mă vedea, mă căina:
— «O, bietul om, ce beat măi este,
Abia se ține pe picioare!»...
Și lung în urmă-mi se uita.

Și lumea rea avea cuvinte:
Purtam delirul 'n ochii mei:
Mă legănam ca și o creangă;
Eram așa de beat — țin minte —
Dar beat de... sărutatul ei.

Și beat măi căutam de cale
Cu ochii în senin de cer...
Și ce măi pășă de gura lumii
Când eu purtam în piept ca 'n zale.
Al dragostii adânc mister!...

Și poetul T. Șerbănescu, a avut desiluzii, dar nu așa de revoltătoare ca la Eminescu, nici acoperite cu blesteme ca «Iluzii pierdute» ale lui Nicoleanu; acesta dovedește cât de mult s'a ferit de

înriurirea nefericitului poet pesimist;
dovadă poesia:

Adânc visând, eu stau pe mal
Pe malul 'nalt și verde,
Dar ochiul meu plutind pe val
Tot luna din cer vede.

De tine — acum sunt depărtat
Prin nouă mări de ură,
Dar dacă 'n sufletul meu cat
Ved tot a ta figură!

S'a fost un timp când tu și eu
Un dor aveam pe lume,
Când luminaî la glasul meu
Și eu la al teu nume.

Când sufletu-ți senin credea
Ca 'n Dumnezeu în mine,
Când Dumnezeu, inima mea
N'avea de cât pe tine.

Acum te întreb unde măi sunt
Simțirile aceste?
Iubitu-ne-am p'acest pămînt
Sau e vre-o poveste?

'A fost, a fost...' încep tușind
Poveștile bătrîne,
A fost, a fost, zic povestind
Erî dor, poveste mâine.

După cum am arătat, multe din poeziile d-lui T. Șerbănescu, împreună cu ale altor fruntași ai literaturii noastre, au fost traduse în limba germană de Suverana noastră poetă, Carmen Sylva și publicate în 1881 de d-na Mite Kremnitz în editura librăriei Friederich Wilhelm din Leipzig.

Acea ce a trebuit să placă streinilor — zice d. T. Maiorescu — în poeziile lui Alexandri, Bolintineanu, Eminescu și Șerbănescu este pe lângă măsura lor estetică, originalitatea lor națională.

Toți acești autori părăsind órba imitare a concepțiilor streine, s'au inspirat de viața proprie a poporului lor și ne-a înfățișat ceia-ce este, ceia-ce gândește și ceia-ce simte Românul în partea cea măi alésă a firei lui etnice.

Acest element original al materiei îmbrăcat în formă estetică a artei universale, păstrând însă și în această formă ca o rămășiță din parfumul rēcoritor al pămēntului său primitiv, a trebuit să încante pe tot omul luminat și să atragă simpatica lui luare aminte asupra poporului nostru. Căci orî-ce individualitate de popor, își are valórea ei absolută și îndată ce este exprimată în puternica formă a frumosului, întâmpină un rēsunet de iubire în restul omenirei, ca o parte integrantă a ei».

Poezia d-lui T. Șerbănescu este efectul primă-verii vieței poetului și a înecat odată cu ea.

Este după cum ȓice Lenau «tinerețea sbórá în vėzduh ca o frunză de trandafir, și măi curēnd de cât tinerețea se duce amorul, acel scump parfum al fóiei de trandafir».

În tot cazul poetul tinerețelor și amururilor, d. T. Șerbănescu, lasă pe lângă un buchet de 30 flori parfumate, tinere și vesele, un nume însemnat în literatura noastră.

Locotenentul M. D. IONESCU
Consiliul de Șkolă Constanța

1898 Septembrie 25

Mane, Techel, Fares,

Mulți își vor fi amintind de formula cabalică, scrisă de o mână nevėzută pe unul din pereții palatului regelui Babilonian Nabukodonosor și prin care formulă se prevestea sfârșitul imperiului babilonean.

Pentru că și în ȓilele noastre se obișnuēște de mulți a se pronunța aceste formule fără a fi cunoscut înțelesul lor, dăm măi jos tălmăcirea fie-cărei formule desvoltată în poezie:

Manc	Techel
O rege, ce 'n lume	Trecut'a îndată
Trecând tu un nume	Domnia-ți ingrată,
De zeu ai lăsat :	Căci ea s'a aflat
S'adus a-ta viață	Cu totul ușoră
Mormântul ți-e 'n față	Ca fulgul ce sbôră
De tine săpat.	De vânturi purtat.

Fares

Când două ore or bate
L'a porței cetate
Veți fi resturnat ;
Stréina armată
Iți va lua îndată
Și tron și palat.

Istoriograf

TACERE

«Tăcerea lui mă înspăimântă. Adese-orî, césurî întregi privește cόμεle norilor mânați de vânt.... Arar, frase obscure cu rêsunetul depărtat, ca prins, înmărmurit în alte vremurî, într'un timp turburat, în care de sigur a trăit, întrerupe liniștea adîncă ce s'a lăsat asupra casei nôstre, de când s'a întors.

Nu știu ce mreji ia prins sufletul și în ce lumî depărtate rătăcește, dar nóptea când stelele aruncă farmecul luminei lor peste spațiurile nepătrunse ; — îl surprind adesea încremenit, ca de piatră, cu ochii sus la sclipitórele lor șoptirî.

Cugetarea lui îmi pare nemésurat de adîncă și sufletu'i trebuie să rătăcescă singuratic pe înălțimi la care numai el a ajuns. Acolo sus, în lumea stelelor trebuie să fi clădit vre-un castel urias, vre-o supremă visare în care se adâncește neînțeles...

Odată ne-a vorbit de mare și atâta sbucium era în vorba lui și vorbea de mare cu atâta foc el care nu mai cunoște ce'i cuvântul cald, în cât am înțeles că odinióră a trebuit să călătorésca

mult și că între mare și stele a înflorit visul lui sau a încolțit durerea sa.

Vorba'i rară mă turbură, dar ceia-ce mă înspăimântă e tăcerea lui. E într'ansa atâta mărire sêlbatică și un mister așa de nepătruns !»

Nora tăcu și peste marii sêi ochi negri, plcópele marmoreene cădură întunecând lăuntricul lor foc.

Cădea séra și umbra revêrsată de braziî bătrâni ai grădinei aluneca, se întindea pe terasa.

Alele parfumate rêsândiră pacea lor adîncă, neturburată peste tristețea sufletului Norei peste téma întovărășită de dorința de a ști a Clarei.

«Nu ați încercat nici odată să pătrundeți ascunsul visului sêu, să surprindeți sunetele ce'i încântă inima, glasurile ce-l chiamă,» întrebă Clara.

«El nu rêsponde nici odată acelor ce rêscolesc cenușa trecutului sêu ș'apoî mi se pare că dacă aș sfărâma încântarea în care trăiește, nepătrunsul ce'l împresoră, nu știu ce s'ar întâmpla.

O singurâ dată, cum ți-am spus ne-a vorbit de mare și atâta parfum sêlbatec era în povestirea lui, cu atâta mărire ne-a vorbit de sbuciumul nebun al mării, în cât aci pe terasa acésta am simțit fiorii ce sgudue marinarul părăsit de cea din urmă speranță».

«Misterul care în trecutul sêu dorme, adăogă Nora, are să rămână nepătruns».

Farmecul lunéi revarsă încântare asupra grădinei adormite. Liliacul înflóre și trimite parfumul primă-văratie și dulce pe terasa scaldată în lumină. Sclipirile timide

ale stelelor, acum se înmulțiseră, un ocean».

În noaptea dulce ca o sărutare și parfumată atâta amintire sgu-
dii sufletele Norei și Clarei în cât
laerămî depărtate isvorără în o-
chii lor. Subt lumina de argint a
lunei ca mărgăritare se înșirau
visurile.

De o dată Nora tresări. «'L veđi,
șopti ea, colo pe fotoliu, privirea
rătăcită în lumile de sus, ademenit
iară de visuri, eufundat, pier-
dut în suprema-l visare?»

Clara 'și ridică ochii spre lă-
mâi înfloriți de la capătul terasei
și rămase stăpănită de farmecul
unei aparițiuni.

Splendorea razelor de lună în-
văluia totul în pândă de argint.

Pe un fotoliu cu spată înaltă
înecat în lumină îl zări atunci
pentru întâia dată nemișcat, în-
vălit într'o manta largă.

Ea tresări la vederea idealului,
divinului cap visător; o marmură
menită să străbată secolii cu lu-
mina profilului ei.

În ochi îi plutea o așa de mă-
rătă expresie, amestec de orgoliu
și de umilință, de avânt și de des-
curajare, de victorie și de învin-
gere, în cât Clara uită farmecul
acelei nopți splendide, ca să ră-
mână stăpănită de privirea aceia
sublimă aruncată lumilor de sus.

Sfinxul acesta nepătruns o fer-
mea, îi chinuia sufletul ce ar fi
voit atât să înțelgă, să pătrundă
necunoscutul ce-l împresura.

Dar pe liniile splendide și în
expresia mărătă a ochilor plutea
marele mister acela care scîntee
în scilipitórele șoptiri ale stelelor,
«în noaptea parfumată, în trecutul,
în amintirile noastre, pretutindenî;
în océnul de întuneric ce împresoră

licărirea slabă a celor ce cunós-
tem și în fața unei minuni nefn-
țelese subjugată de privirea lui
mărătă șopti:

«E de netăgăduit cu dînsul
s'a petrecut ceva extra-ordinar și
mare.

AL. BRINONESCU

Doctor în drept

1898 Octombrie

CE MAI COMORI!

Fiilor mei Anibal și Scipione.

*In ceruri îngerî mulți or-fi
Cu aripióre aurii,
Cu ochi-îsvóre de schintel;
Dar și la noi se mai găsesc
Așa minuni, eu socotesc:
Cum sunt copiul mei.*

*Intăiul blond, c'un pěr buclat,
Din somn abia s'a deșteptat
Și galeș tatei a zimbîț;
Al doilea roz-alb, boboc,
L'am poreclit «om cu noroc»
Și «micul favorit».*

*Intr'o șuviță-a lor de pěr
Eu ved comori, în adevér,
În ochi lor e lumea mea,
Cu ceru 'ntreg nu i-aș schimba,
De cum-va Domnul ar căta
Și raiul să mi-l dea.*

*Sunt dragi, apoi mai sunt cu minți
Și mult mai sémănă-a prinți;
Când imi zimbesc nesciutori
Și eu cu drag privesc la ei,
Știind că sunt copiul mei,
Imi đic: ce mai comori!*

PETRU VULCAN

Gheorghe Cârțan în Macedonia

Inspiratul și vestitul aventurier cioban Gheorghe Cârțan, Joi séra 8 curent, a plecat cu vaporul „Principesa Maria», la Constantinopol, pentru a-și continua călătoria mai departe la frații români din Macedonia.

Având cunoștința Președintelui Cercului literar «Ovidiu», încă din timpul congresului fălticenean, entusiastul cioban s'a prezentat la sediul Cercului ca să întrebe pe președinte de sănătate și să i dea recomandățiunea d-sale către Români de la Pind.

D-l Vulcan i-a scris o scrisóre în terminii următorii:

•••

Către Români de la Pind!

Primiți pe vestitul cioban român Gheorghe Cârțan cu brațele deschise, care vine în mijlocul vostru din dragoste sufletescă, să vă cunoscă.

El e de fel din comuna Opria-Cârțișóra, comitatul Făgăraș din Transilvania. Ne-a dus faima numelui de român în totă Europa, fără a ne desminți zicătorea: »*Singele apă nu se face*».

Tóte popórele 'și-au avut profeti și inspirații lor, iată și noi avem pe al nostru.

Cârțan este profetul némulvi séu. In duhul lui sincer și convingător, se ascunde ceva supra-omenesc, ceva din darul lui Isus, care te uimește și după ce îți dispare dinaintea ochilor, căci el nu stă mult timp la un loc, te pune pe gânduri.

Cu costumul lui ciobănesc și încălțat în opinci, cu traista de gât plină cu cărți: (istoria lui Maior despre începutul românilor în Dacia e favorita lui), cu vorba și aspirațiunile sale de a-și afirma fala trecutului séu strămoșesc, ciobanul ística n'are un pic de odihnă, veșnic e în călătorie, azi aici, mâine 'n Focșani, căutând să cerceteze și să afle, ceia-ce mi-

lióne de felul lui nu vor fi în stare să cunoscă: istoria trecutului pe degete, asupra căreia s'ar încumeta să întrebe și pe un cap încoronat: »*cine a fost mai mare între Traian și Caesar? ori care a fost mai erudit între Cicerone și Catone ante Cartaginesul?*» urmărind îndoita țintă: de a descoperi adevărul și a-ți măsura gradul de cunoștințe.

Vorbește veșnic în parabole ca și cum ar fi fost discipolul lui Raby. Finețea spiritului lui îl face să fie un psiholog al firei omenești, pătrunzând cu ușurință în sufletul cui va dintr'o aruncătură de ochi.

Nu primește mila niměnuia, cu tóte că călătoriile sale număróse întreprinse în anul mântuirii 1896—1898 reclamă o mulțime de cheltueli.

Inainte de a se imbarca din Constanța pentru Constantinopol, d-nul N. Adamescu proprietar, oferindu'i un ajutor bănesc în fața mai multora, ca să i prindă bine la drum, Cârțan cu o mândrie legitimă i-a observat:

»*No să trăiți d-nule, mie nu'mi trebuie bani, dacă aveți cărți dați mi, primesc cu bucurie...*»

Am fost martor ocular la această scenă. D-nul Adamescu a trebuit să între cu el într'o librărie să i cumpere o istorie să aibă ce citi în timpul călătoriei.

Și totuși Cârțan a călătorit mult. Cu ce mijloce? acesta e un mister pe care nu l spune niměnuia.

A vizitat Roma pentru ca să vadă cu ochii lui proprii columna strămoșului séu, Impăratul Traian, căci așa spune Cârțan. «că el e de-ai lui Traian», pentru care motiv a mers până la Italia din Spania, să vadă comuna unde s'a născut Traian.

La Roma, legenda spune, -- că 6 zile ar fi stat sub columna seculară, contemplând'o în extaz până ce au prins de veste nobilii senatori ca Marchizul Pandolfi, care a găzduit pe Cârțan, iar co-

mandorul Barcelli, ministrul Regelui, și comandorul Gianturea succesorul lui Barcelli la instrucțiunea publică, i-au oferit mai multe cărți și reproducerea columnelor lui Traian.

Profesorul Maineri, cavalerul Amaule și Altily, poeta Bertini, iau oferit cărți și fotografiile lor în semn de iubire.

A vizitat parlamentul și senatul italian, unde i s'a făcut o primire frumoasă, — mai însemnată de cum s'ar face unul ambasador special al unei națiuni.

Pretutendenți pe unde se duce la columnă, la Forul roman, la Vatican, el spune tuturor în avântul inspirațiunii: *«Cives romanus sum!»*

Intrebat de nobilii Italiei, dacă toți Românii sunt așa de deștepți ca el? Cârțan răspunde: — «E hei, Domnilor, eu sunt cel mai prost dintre Români».

În acele locuri vizitate la 1581 de Petru Cercel fratele lui Mihai Viteazul, ciobanul Cârțan se întreține cu soldații regelui și cu geandarmii Papei din Vatican inspirând tuturor sentimente românești.

Cârțan însă simțind sgomotul ce l'a stârnit prezența sa în Cetatea eternă, a șters-o în cognito, fără să-și mai ia ziua bună de la frații Italieni, cari pregăteau manifestații monstre în cinstea lui.

A vizitat Parisul pentru că voia să se convingă de splendoria metropolei lumii, și Sigmaringhen lăgănul familiei noastre domnitore.

În timpul războiului Spano-American din vara trecută, m'am pomenit cu el sosind în Constanța a se imbarca pentru Constantinopol.

L'am întrebat unde merge și mi-a răspuns că se duce să îmbărbăteze și să consoleze pe frații lui de sânge Spanioli la Santiago de Cuba.

Acastă țintă însă nu-i succese fiind împiedicat de autoritățile vamale din Constantinopol din cauza neregularității pașaportului.

L'am revădit după o săptămână la întorcere trist și desolat, plângându-se de purtarea funcționarilor vamali.

La plecare mi-a spus că se va repezi în Spania să ducă condoleanțele sale poporului Spaniol.

În timpul morții cancelarului Germaniei, Prințul de Bismark, mi-a spus că se găsea în Colonia Germania, schimbându-și proiectul de a mai merge în Spania în niște timpuri atât de critice pentru ea.

Acum când vă scriu aceste rânduri e pe drumul care îl apropie de căminurile vóstre.

Din cele ce v'am scris prin prezenta scrisore, și din cele ce veți fi citit prin ziare, căci s'a scris mult despre acest extraordinar cioban, îl veți cunoște pe deplin cine este și ce caută la voi.

Primiți'l repet cu dragoste, pentru ca să ducă cele mai frumoase amintiri de la frați la frați.

Sunt al D-vóstre consăngean cu totă căldura sufletescă.

P. TULCAR

Constanța 8 Octombrie 1898.

DIN GEOGRAFIA DOBROGEI

DUNAREA

Istorie și Tradițiuni

(Urmare)

Hesiod (900 a chr.) în Θεογονία (nașterea zeilor). este cel d'entăiu autor care a vorbit despre Istru, numindu-l «Istru cu undele frumoase»⁴²⁾.

42). Malte Orun. op. cit. p. 24 Tom. I Vivien de Saint-Martin Histoire de la Geographie p. 67.

Ovidiu îl numește intortochiatul :

«Obliqua obit Ister aequal»

(Pont. lib. IV cap. X vers. 58).

Iar Virgiliu :

«Turbidus et torquens flaventes Ister arenas».

(Georg. III).

Tot sub numele de Istros îl găsim la toți scriitorii vechi, luându-l și ei probabil din gura popoarelor ce locuiau țărmurile Dunării de jos⁴⁷).

Tradiția sacră a preoților și învătăților Egipteni, ne spune că în vechimea cea mai depărtată, cu multe mii de ani înainte de Christos, Egipteni ișbutise să pătrundă și să cunoscă Dunărea:

«Oziris, purtase resboiu până la isvórele fluviului Istru»⁴⁸).

Sub Sesostris sau Usortezen III (3712 a. chr.?) care dupe spusele lui Herodot⁴⁹) a bătut pe Geți, unde a așezat coloni, Dunărea pare a se fi numit Istru⁴⁹).

Sesostris a făcut — se dice — și o hartă a țărilor prin care a umblat⁴⁷).

Diodor din Sicilia (inceputul erei creștine) ne dă câte-va deslușiri despre expediția lui Sesostris contra Geților⁴⁸).

Amintirea acestei expedițiuni se păstra încă în zilele Argonauților într'o săpătură de pe porțile templului Soarelui din curtea Regelui Colchidei, Aetes⁴⁹).

Epoca Argonauților se socotește pe la 1263 a. chr.⁵⁰).

43). Larousse. Dictionnaire universelle du XIX siècle. D. p. 98 col. IV.

44). Διόδωρ. Σκελ. lib. I 27.

45). Herodot II. 100—108.

46). G. Maspero Histoire ancienne des peuples de l'orient p. 112, 113, 119.

47). Εὐερεστίων Παρεκβολαί in Geographi Graeci Minores Tom. II p. 214.

48). Diod. Sicul. lib. I 55.

49).

Nec minus hic varia Dux letus imagine templis
Ad geminas fert ora forens cunabula gentis
Colchidos hic ortusque tuens: ut prima Sesostris
Intulerit reg bella Getis.

(Valerius Flacus. Argonauticorum V 417—420).

50). Κερμακ. Μεταπέτρον, χρονολογία ιστορικῆ π. 77—78.

Valerius Flacus a scris pe la 111 p. chr.⁵¹).

După Egipteni, Fenicienii fură cei d'entēii, cari ocupă acest fluviu la gurile sale.

Ei îl numeau Phison⁵²): acesta pare a fi fost pe la anul 1000 a. chr. în epoca zisă a bronzului⁵³).

Cetatea Pretenos⁵⁴) era centrul acțiunii lor în Marea Neagră.

Mulți comentatori deteră acestui fluviu numele de sacru, fie din cauza mărimii, fie din cauza respectului ce aveau pentru el⁵⁵).

Apoloniu de la Rodos, care a scris la 276 a. chr. poemul seu despre expedițiunea argonauților (Αργοναυτικά), dice cu referință la fluviul Dunărea:

«Este un fluviu larg și adânc, isvor mănos pentru mare, pe care el o imbogățește cu tributul apelor sale. Egipteni, cari au cunoscut o mare parte a cursului seu îl numesc Istru»...

După ce el străbate câmpii ne sfârșite, ajunge la hotarele Scythilor-Thraci, unde se imparte în două ramuri. Una se aruncă în pont, iar cea-l-altă într'un golf adânc, care întindându-se pe din sus de marea Siciliei udă țărmurile Eladel...⁵⁶).

După Valeriu Flacu, Colchidienii

51). Lalanne p. 1554.

52). Cesar Boliac. Topographie de la Roumaine.

53). Drăghicescu pag. II.

54). Larousse op. cit. XII p. 773 col. 3.

55). Pilote de la Mer Noire. Côte d'Europe.

56). A se vedea și nota 2 p. 4 (istorie) Golful Adriatic. Grecii anticii credeau că Istrul se descarcă în Golful Adriatic și în Pontul Euxin. Această opinie se întemeia pe numele Istria, ce poartă încă azi o peninsulă așezată în fundul golfului adriatic — nume ce Grecii credeau că 'l are această peninsulă de la un fluviu, Istru, care ar fi trecând prin acea țară și ar fi comunicând cu Istrul, care se varsă în Marea Neagră (Strab. Geogr.

se iau după Argonauți și gonindu-i zăresc gurile Dunărei, insula verde a Dunărei și vârful catargurilor Argonauților. Dar Zelța Juno, protectricea lui Iason, ridică vânturile și sfărîmă flota Colchidienilor; rămășițele ei scapă cu mare nevoe la malul opus de insula Peuce (Pewki) și ast-fel Argonauții scapă de góna Colchidienilor⁵⁷).

Poetul Pisandru, care a scris la 648 a. chr. și el în poemul său epic ἱπωκκαὶ θεογαμια = căsătoriile eroilor, că Argonauții fugăriți de Setes s'au adăpostit la gurile Dunării, acolo unde ia se varsă în mare⁵⁸).

Geograful Strabo (80 p. chr.) ne spune că Romanii numiau Danubiul (Dunărea) partea de sus a Istrului, de la obârșie până la cataracte, această parte curge mai mult prin părțile Dacilor, iar partea de jos până la Pont. Istru, care curge prin părțile Geților⁵⁹).

Tot așa și geograful Ptolemeu (125—135 d. chr.) precum și istoricul Appian (147 d. chr.)

Părinții bisericeii credeau că Dunărea ese din paradis și că unul din cele 4 rîuri ale Raiului răs-pânda undele sale bine-făcătoare peste univers, ast-fel Cesarius Na-

zianzinul, fratele Sf. Grigorie Nazianzinul (350 d. chr.) îl numește «Phison», căruia Elenii îi dic Istros.

Romanii, Danubius și Goții Dunăre).⁶⁰

Istrul, Danubius era cinstit ca D-zeu de locuitorii țărmurilor sale Daci, Geți, Bessi și Scythi⁶¹). La Geți, Daci și Mesageți, jurământul pe undele Dunărei, era ca la Greci jurământul pe undele Stixului.

De aci pôte a rămas blestemul «bată-te Dunărea» din zile străvechi până astăzi la popoarele ce-l locuiesc țărmurile.

Aufidius Modestus (sec. II p. chr.) afirmă. că la Daci jurământul cel mai sacru era legat cu solemnitatea de a bea apă din Dunăre⁶²).

Poetul grec Opian (sec. II p. chr.) zice: «Istrul răsbind hotarele de ghiață ce Boreas (crivățul) opune cursului său, isbește unda sa peste stâncile și peste promontoriile, pe care le atinge cu valurile sale, și străbate în Scythia cu un muget sgomotos și spăimântător⁶³).

Atheneu (sec. II p. chr.) vorbind despre un pește al Nilului (λάτις) zice că e tocmai ca peștele Istrului (γλάστis)⁶⁴).

Anticii credeau, că în Istru sunt niște monștrii cari mâncau oameni⁶⁵).

Pliniu vorbește despre un pește omoritor ce trăiește la isvórele Danubiului⁶⁶).

1 57. VII 317. Plin. III 19. Pompon Mela II 3. Arist. Hist. Animal. VIII 13. Diodor de Sicilia a îndreptat această rătăcire lib. IV cap. 56 § 7).

57). ..... Ostia donec.

Danubii viridemque vident anteostia Peucen, ultimaque agnoseunt Argi cornua mali.

Haud ita sed summo segnis sedet Aethere iuno; Ergo ubi dira rates hostemque accedere cernit Ipsa subit terras tempestatumque refringit Ventorumque domos.

(Valer Flacus Argonaut VIII 290—375)

58). Pisandri fragmenta p. 5.

59). A se vedea și Istorie, nota 9 pag. 14 Strabo Geogr. VII 3 § 13.

60). Magna bibliotheca Patrum Tom. XI p. 1654.

61). Maxim Tyr. Dissertat VIII § 111 § 31 p. 71.

62). Hașdeu. Istoria critică vol. I p. 307 (Aceasta este luată de Aufidius din Virgiliu Geogr. II).

63). Ορπιανού Κεντητρικόν lib. II p. 140—142.

64). Αθήν. Δειπνόσοφος lib. VII Cap. 311.

65). Pausanias. Messenica Cap. 34 Tom. II p. 475.

66). Plin. Hist. nat. lib. XXXI Cap. 19.

La 448—449 ambasadorii lui Theodosiu cel tînăr aduseră lui Atila — regele Hunilor — ce se afla atunci în Banat crapă de Dunăre⁶⁷).

Nilul și Istrul erau cu deosebire venerați la antici. Apele Istrului erau socotite de cei vechi ca expiatore de păcate.

Sofocle (495 a. chr.) zicea: «Nici Istrul nici Phasis n'ar spăla cu apele lor păcatele câte acoperă această casă»⁶⁸).

Oracolul Delphic numea Istrul: Ἰστρος Διῦπετις = Istrul ce se coboară de la Jupiter.

Dionisie Perigetul (sec. I) Ἱερός Ἰστρος = sacrul Istru⁶⁹).

În Persia, când regii se suiau pe tron, li se aducea și se depunea în vistiria lor vase cu apă din Nil și Istru⁷⁰).

Alexandru cel mare a trecut Dunărea, nu pentru a cuceri pe Geți, ci pentru gloria de a trece Istrul.

După ce trecu Dunărea, a bătut pe Geți și a luat cetatea lor la o parangă (3750 pași) de Dunăre, Alexandru a sacrificat pe malurile fluviului lui Ercules și mai ales Istrului, care l'a învrednicit și i-a permis să treacă peste undele sale⁷¹).

Herodot (450 a. chr.) zice despre Dunăre: «Istrul începînd de la Celți și de la orașul Pirina, curge taiînd în două Europa, apoi el se sfârșește în Pontul Eu-

xin, la locul unde coloniile din Millet au fondat orașul Istria⁷²).

Geții popor care locuia marginele fluviului, sunt cunoscuți încă din răsboiul Troiei, (1218 a. chr.) sub numele de popor de la Istru⁷³).

Pisandru de la Camira, autorul poemei Θησεΐς (Theseida), istoricul Ferechides și poetul Pindar⁷⁴), scriu că la gurile Dunărei (Istrului), în orașul Istria era odinioară o cerbocică cu corne de aur: Χρυσόκερας ἔλαφος θήλεια ἀπὸ Ἰστρίας. Teseu regele Atenei (1322 a. chr.) cutreierînd lumea după vitejii și fapte mari, auzi că la gurile Istrului, unde dă în Pont la orașul de acolo Istria, se găsea acea cerbocică cu corne de aur. Teseu plecă deci s'o cucerească.

Pindar spune că odinioară Nimfa Taigeta, amanta lui Jupiter, una din surorile Pleiade, prefăcută de Jupiter în constelație, închinase, aci la Istria, această cerbocică cu cornele de aur zeiței Ortosia (Artemidei, Dianei) și ast-fel o făcuse sacră⁷⁵).

(Asupra părții atingătoare de Dunăre în expedițiunile lui Dariu și Lysimach, a se vedea partea istorică.

Pentru a personifica relațiunile neîntrerupte de comerțul și bogățiile ce Istrul ducea la Mare, Himeriu (sec. III p. chr.) spune că:

72). Herodot II 33 IV 47 seq.

73). Filostrat (193 p. chr.) în Philostrati, Heroicus Cap. III p. 284.

Tzetzes (1120 p. chr.) în Τοῦρον τὰ μετ' Ομηρον vers. 554—556 și Ἰπὸ Ομηρον vers. 268—276. Că Geții era poporul de care se vorbește, ne asigură Strabo în Geographia lib. VII Cap. 295—304.

74). Pisandru (648 a. chr.) Ferechides (408 a. chr.) Pindar (520 a. chr.)

75). Schol. în Pisandri Olymp. III 5.—Pisandri fragm. II p. 7. Pherechides, fragm. in Fragmento Historicorum Graecorum Tom. I. p. 78.

67). Cassiodor lib. XII Cap. 4.

68). Σοφοκλῆς Οιδίποτος τέραινος vers. 1227—1229.

69). Διον. Περὶ γῆς vers. 229—230.

70). Πλοῦταρχος ἐν Αλεξάνδρῳ Cap. XXXVI Tom. II pag. 818, precum și istoricul Dinon martor ocular, care a însoțit pe Alexandru cel Mare în toate expedițiile.

71). Idem Cap. XI. A se vedea și nota 4 p. 8 Istorie.

Istrul se iubea cu marea de la Bosfor și că amorul îl făcea să fie mirele ei⁷⁶).

Aprópe aceia-și frumoasă imagine o găsim în Statius (poet roman 80 p. chr.)⁷⁷) căci comerțul pe Dunăre și Marea-Négră cu lumea de peste ele era mare; bogățiile țărilor Dunărene erau întinse. Aceste bogății erau exploatare de vécuri printr'o plutire neincetată pe Dunăre; Egiptenii, Grecii, Romanii, Perșii și coloniile de tóte némurile aședate pe țărmurile Dunărei și Mării negre. Am vedut mai sus că la gurile Dunărei, la Istria, era o capră cu córne de aur (alegorie despre întinsul comerț al acestei țeri frumoase.)

Herodot, ea să ne spună că dincolo de Istru, (în România Mare și mai ales în Transilvania) popórele se ocupau cu creșterea albinelor, zice că aceste albine erau așa de multe, că nu poți trece mai departe⁷⁸).

În Sarmatia trăia în vremi depărtate și abia pomenite, Nimfa Peuca (Πεούκη) zeii din largul Olimp, eroii, muritorii, erau uimiți de frumusețea ei. Într'o zi Peuca, plimbându-se pe câmpie dă de fluviul Istru.

(Va urma)

Locotenentul M. D. IONESCU
Consiliul de răboiu Constanța

76. Himerii. Oratio I Cap. 8 p. 40. Ovidiu scria amicului seu Maxim Cota: .....Caeruleis jungitur Ister aquis (unde Istru se aruncă în valurile azurii ale mării Pont, lib. III Epist. V vers 2.

77. Papinii Statiîi Silvarum libr. V Carmen 2: .....Ante septenus habebit Ister, et undoso circumflua conjuget Peuce? (Vizita-vei cele 7 guri ale Istrului la locul unde acest fluviu sărută pe Peuce cu undele sale drăgăstoase?)

78. Herodot IV 10 și Aelianos, de natura animalium II Cap. VII p. 37.

GENESA ȘI FASELE CERCLUI LITERAR „OVIDIU”

al
Tinerimei Române din Constanța

de Donatul

PETRU VULCAN

Președintele Cercului „Ovidiu”

(Urmare)

Cea-ce știau că știu era să facă ce-va pentru binele națiunii, să lucreze ce-va în limitele puterilor lor.

Ideia acésta embrionară transmisă din mintea lor în mintea celor cu voința mai pronunțată prinde rădăcinii și în curînd ramuri, ramuri tind să cuprindă sub umbra lor mulțimea, care vine să coopereze pentru cultivarea ideii alcătuirii unei instituțiuni, care pe zi ce trece ajunge în a lua o formă desăvârșită și invederându-i-se scopul, iau naștere tot atâtea ramuri de activități intelectuale.

Se pomeneste: de școlă de adulți, de grădini de copii, de aparițiunea primei reviste dobrogene, de fondarea unei bibliotecii universale, de sală de lectură, de conferințe, de reprezentații teatrale etc., etc.

Una după alta ramurile ideii fundamentale cresc și se mulțesc, atestând în același timp existența Cercului literar «Ovidiu».

Acésta este descripția genezei idealizate a Cercului literar «Ovidiu», despre care ne ocupăm.

Dar să revin la realitatea lucrurilor.

Istorióra ar fi hazlie, dacă ași împodobi-o cu tóte scenele umoristice, cari o alcătuesc. Vom întâlni și de aceste în cursul povestirii.

..

O sémă de tineri, ce le vine într'o di, lanséză un apel anonim, care glăsua — ca să ne îndrumăm în ziua și ora hotărîtă, la școła No. 1 din str. Carol — spre a se pune bazele unei societăți.

Fire impresionistă cum sunt de felul meu nu mi-am putut stăpâni curiozitatea de a nu mă duce, unde glăsua apelul anonim. Și la ora hotărîtă m'am dus să iau și eu parte la ședința adunării convocate de d-niș anonomi la școła numită.

Venit de curînd în Constanța, necunoscut de nimeni încă personal, cu multă sfiiciune, am primit să presidez onorata adunare, care se compunea din vre-o 30 de inși.

Un moment de grea cumpănă pentru mine: eu venisem să ascult ce va dice adunarea, ce va hotărî comitetul de inițiativă — când colo onor. adunare mă rógă să iau cuvântul.

Nepregătit firește, căci nu știam încă de ce era să fie vorba, a trebuit să mă eșecut.

Maș mult ghicind de la mine intenționile tinerimei — care nu îndrăznise să ia înteu cuvântul spre a-și susține părerile, m'am hotărît să devin ecoul sentimentelor confrăților mei de ađi.

(Va urma)

SCRISORI INSEMNAȚE

Continuăm în numărul de față cu publicarea scrisorei, d-lui Gr. Tocilescu ca răspuns la adresa Cercului, prin care e proclamat Președinte de onore.

PARIS, 10⁷⁷ Julie 1898

89 Rue de Richelieu

Domnule Președinte,

Abia astă-đi iau cunoștința, cu un sentiment de viaă bucurie și cu o mândrie legitimă de distinsa onore, ce Instituțiunea culturală «Ovidiu» vine să-mi facă, proclamându-mă președinte de onore al ei.

Acastă alegere imi este pe atât mai scumpă, cu cât pe de o parte sinceritatea sentimentelor ce a dictat-o imi este cunoscută și o prețuesc, iar pe de alta, sarcina ce-mi revine este atât de mult ușurată prin devotamentul și iubirea fie-căruia din membrii cercului, în cap cu vrednicul ei președinte activ.

Nu este misiune mai nobilă, nu este mijloc mai eficace pentru întărirea românismului și închegarea elementelor eterogene din Dobrogea la sufletul României, de cât misiunea ce și-a ales și mijlocul ce întrebuințeză Cercul «Ovidiu».

Fiți vă rog pe lângă întregul comitet al cercului și pe lângă fie-care membru al asociației, organul recunoștinței și devotamentului meu, și asigurați-ți, că nu voi cruta nimic întru realizarea idealului măreț și nobil care vă însuflețește și vă încăldește.

Bine-voiți, vă rog, Domnule Președinte, a primi sentimentele mele cele mai înalte și mai afectuoșe.

GR. TOCILESCU

Membrii activi :

P. Grigorescu, Al. Malcoți-Petrescu, D-șora M. Mironescu, N. Badea, M. Atanasiu, Eugeniu Zmek, C. G. Lumizianu, C. R. Vladescu, A. Dobrescu, Dumitrescu Constantin, G. Ghițescu, M. Vladescu, D. Balas, C. Predescu, M. Andronescu, I. Rizescu, Ion Petrescu-Cărpeneșeanu, V. Ciomofoi, Matei Popescu, G. Stănescu II, I. Grunaru, Ion Popovici, L. Mikiu, V. Marinescu, I. Tamaș, Marin Puma, P. Urlateanu, M. Stănescu, G. Gologan.

Membrii corespondenți :

N. Barbulescu Aliu, Șt. Balicescu, D. Ciupagea, Zenshiu Constantinescu, D. Măreulescu, Ioan Jitana, I. Ficșenescu, I. Fulea.

În numărul de față publicăm recenziunea literară a poeziilor unui din poeții noștri militari d-l Colonel T. Șerbănescu.

Cu această rubrică atât de însemnată pentru popularizarea scriitorilor noștri prozatori și poeți unui morți, alții rămași încă în viață, însă cu totul uitați, continuăm firul întrerupt prin încetarea revistelor bătrâne, (Rev. Nouă-Hăjdeu).

Pe lângă că este o datorie a noastră de cronicari literari, dar mai e și un tribut de recunoștință și omagiu adus aceluia ce au adus serviciul atât de însemnat nămolului cu puterea talentului lor.

Cercul literar «Ovidiu» aduce prin aceste rinduri căldurose mulțumiri d-lor Ilie Petrescu (istitutor) Tulcea și Ilie Demetrescu (Ghiocel) publicist București, pentru operele d-nealor trimise donațiune bibliotecii Cercului.

D-nu Petrescu a trimis trei broșuri din «Treptele formale în combinație cu metodel»; iar d-nul Demetrescu: «Amintiri» poezii, «Comptabilitatea sărutărilor» și «Ea și El» roman.

Atragem atențiunea cititorilor noștri asupra «Apelului către țară», ce l publicăm mai sus, rugându-i pe toți să vie în sprijinul bibliotecii universale dobrogeane, care în cursul vremilor va face o mare onoare primului port maritim al țerei.

În cursul articolului «Genesa și fazele cercului literar Ovidiu» care va mai urma în revista noastră, vom publica numele tuturor d-lor librari și particulari, cari au donat cărți pentru biblioteca dobrogeană.

Redacțiunilor de ziare și reviste cărora li s'a trimis numerile unu și două fără a avea buna-voință de a ne trimite schimbul, cu totă rugăminteaa călduroasă ce le-am făcut, în interesul ridicării nivelului de cultură în Dobrogea, li să suspendă trimiterea numărului de față.

Cercul literar «Ovidiu», a trimis Românilor de la Pind, prin Gheorghe Cârțan, asupra căruia am consacrat un articol special în numărul de față, mai multe volume din publicațiunile sale: Anecdote și snove de d-nul P. Vulean, No. 1 și 2 din prima revistă literară dobrogeană «Ovidiu» precum și 50 exemplare din efigia lui Ovidiu imprimată în mod artistic pe carton velin în zincografie, spre a fi distribuite pe la școlile românești din Macedonia.

Din cauza abundenței de materie, cu totă dorința noastră de a face, ca revista Ovidiu să fie cât se poate de variată prin publicarea articolelor de un interes general și de o originalitate exemplară, cronică științifică de d-nul G. I. Petraru «asupra direcției balonelor» se amână pentru numărul viitor.

Ca exordiu al articolului menționat autorul demonstrează prin experiențe practice insuficiența principiului lui Arhimede.

Facem atenți deci, pe cititorii noștri asupra croniceii științifice din No. 4.

Asemenea articolul «Psihologia amorului de d-nul P. Vulcan, atât de mult gustat de cititori de ambele sexe, nu va putea continua de cât cu începerea numărului 5 care va apare la 15 Noembre,

adică după ținerea conferinței cu acest subiect, această în urma rugămintei membrilor cercului literar Ovidiu.

Observând la unele ziare publicate articole din revista noastră, fără a menționa de unde au fost reproduse, atragem pe viitor atențiunea tuturor onor. redacțiilor de ziare și reviste să menționeze izvorul.

Pentru ori-ce informațiuni privitoare la redacție și administrație a se adresa d-lui Petru Vulcan directorul acestei publicațiuni.

Rugăm pe d-nii depozitari de ziare din capitală și pe d-nii librari din provincie cărora le-am trimis spre vânzare revista noastră, la primirea numărului de față să se grăbescă a ne înainta socotelile numerelor precedente.

Singura garanție a apariției revistei „Ovidiu” fiind iubirea de neam a tinerimii române, pe de o parte, și sprijinul material ce-l va oferi publicul celor, pe de altă abogându-se, sunt rugați toți domnii, cărora li s'a trimis No. 1 și 2 și nu l'au refuzat, după primire numărului 3 să se grăbescă a veni la timp cu sprijinul lor, trimițând **prin mandat postal costul abonamentului pe un an în suma de 10 lei** pentru care scop administrația revistei noastre s'a îngrijit a adăuga la fiecare număr de revistă câte un buletin de abonament, care urmează a fi completat și înaintat administrației noastre, sau ne-vrând să se aboneze, să ne restituie numărul de față.

ABONAMENTELE LA REVISTA „OVIDIU”

Pe un an în țară	Leu 10.—	Pe 6 luni în străinătate	7.50
Pe un an în străinătate	15.—	Pe 3 luni în țară	3.—
Pe 6 luni în țară	5.—	Pe 3 luni în străinătate	5.—
	Un număr	banii 30	
	Un număr vechi	50	

Pentru veri-ce fel de anunt inserat în revista „Ovidiu” în spațiu de 10 linii, pe termen de o lună, se plătește 10 lei anticipativ. Pentru 3 luni 20 lei.

Rugăm pe onorații noștri cetitori, cari s'au pătruns de apostolatul nostru, să bine-voiască a înainta abonamentul pe adresa d-lui P. Vulcan la redacția revistei „Ovidiu”, sau ne-voind să se aboneze, să ne restituie numărul de față spre a nu avea supărări mai târziu, având în vedere sacrificiile noastre ce facem.

NOUA TIPOGRAFIE „AURORA” CONSTANȚA

Strada Mircea Cel Mare No. 23

Efectuează ori-ce lucrare atingătoare de arta tipografică, precum: **Brosuri, Ziare, Afise, Programe, Registre, Circulari, Bilete de nunta, de logodna și botez, Facturi, Etichete, Diplome, Cărți de visite și adrese etc.** cu caractere de litere din renumitele turnatorii Deberny & Co. Paris și Schelter & Giesecke din Leipsic (Germania).

Asemenea aducem la cunoștința Onor. Public că am înființat și un atelier de Legătorie de Cărți și ne obligăm a confecționa ori-ce lucrare atingătoare de această branșă.